

ВИХІД КОНДИЦІЙНОГО НАСІННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ФОРМ СОНЯШНИКУ ГІБРИДА СТЕПОВИЙ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД СХЕМ СІВБИ

О.І. Поляков, К.Я. Бойко, Н.О. Новошинська

Інститут олійних культур НААН

Робота присвячена вивченню впливу схем сівби на урожайність материнської лінії ЗЛ-48А гібрида Степовий (Польот). Кращою виявилась схема сівби 12:4, яка забезпечила вихід кондиційного насіння 1,25 т/га.

Ключові слова: соняшник, материнська лінія, схема сівби, урожайність, кондиційне насіння.

Вступ. Соняшник є однією з головних олійних культур в Україні. Соняшникову олію використовують в багатьох галузях промисловості. Розвиток ринкових відношень в країні сприяв підвищенню попиту на насіння соняшнику як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Внаслідок цього істотно зросли ціни на його насіння і вирощування соняшнику стало досить рентабельним. Це стало важливим стимулом для розширення площ посіву. Проте врожайність насіння соняшнику при цьому знизилась. Причинами цього явища є порушення сівозмін, надмірне зростання посівних площ, низька якість насіння.

Одним із напрямків вирішення проблеми є застосування високо-врожайних, високоолійних гібридів соняшнику. Високоякісний насінневий матеріал може бути отриманий тільки в більш сприятливих умовах для розвитку і росту рослин, серед яких важливе значення має і схема сівби.

Мета наших досліджень полягала у визначенні оптимальної схеми сівби материнської лінії ЗЛ-48А гібрида соняшнику Степовий (Польот).

Матеріал і методи досліджень. Дослідження проводились у 2009-2010 роках на дослідному полі Інституту олійних культур. Попередник – озима пшениця. Ґрунт дослідної ділянки – чорнозем звичайний, середньопотужний малогумусний, з вмістом гумусу – 3,5 %, азоту – 8,5 %, фосфору – 10,3 %, рН ґрунтового розчину 6,5-7,0.

Агротехніка вирощування соняшнику в польових дослідах була загальноприйнятою. Об'єктом досліджень були батьківські форми ЗЛ-48А і ЗЛ-678В гібрида соняшнику Степовий. Сівбу проводили за схемами: 8:4, 12:4, 16:4 та 20:4. Повторність в досліді – триразова.

З метою одержання високоякісного насіння були проведені сортові прополки. Облік урожайності виконувався вручну. Посівні якості та вихід кондиційного насіння визначалися відповідно до загальноприйнятих методик.

Результати досліджень та їхнє обговорення. Схеми сівби батьківських форм 8:4, 12:4, 16:4 та 20:4 по-різному впливали на показники

господарсько-цінних ознак гібрида соняшнику Степовий і змінювалися в залежності від співвідношення рядів батьківських форм.

Так, вага насіння з одного кошика була найбільшою за схемою 12:4 і склала 37,2-42,1 г, у інших схемах вона знижувалась на 1,1-7,0 г (табл.1). При цьому кількість насінин в одному кошику 582-787 шт. була більшою за схемою 20:4. У інших схемах вона знижувалась від 77 до 94 шт. У зв'язку з цим зменшилась маса 1000 насінин. Найбільшою вона була при сівбі за схемою 12:4 - 58,1 г.

Таблиця 1

Кількісні та якісні показники господарських ознак насіння гібридного соняшнику Степовий в залежності від співвідношення рядів батьківських форм
(середнє за 2009-2010 рр.)

Схема сівби (♀:♂)	Контрольні вимірвальні ряди, шт.	Кількість насінин в одному кошику, шт.	Вага насіння з одного кошика, г	Маса 1000 шт. насінин, г
8:4 (К)	1	710	41,3	58,1
	4	678	39,4	
	8	664	38,9	
12:4	1	725	42,1	57,3
	4	726	41,9	
	8	652	37,4	
	12	648	37,2	
16:4	1	732	41,4	56,4
	4	725	40,9	
	8	654	36,9	
	12	658	37,2	
	16	646	36,4	
20:4	1	787	40,9	52,2
	4	771	40,3	
	8	746	38,7	
	12	703	36,5	
	16	657	34,3	
	20	582	30,2	
НІР ₀₉₅		60,5	2,8	4,1

Також схеми сівби вплинули і на урожайність материнської лінії ЗЛ- 48А. За два роки досліджень врожайність насінневого матеріалу коливались в межах від 1,01-1,92 т/га (табл. 2).

Найбільш продуктивною виявилась схема 12:4, тобто 12 рядів материнської форми ЗЛ-48А і 4 ряди батьківської форми ЗЛ-678В. Загальна урожайність за цією схемою склала 1,84 т/га, урожайність кондиційного насіння - 1,25 т/га, а вихід становив 68,7 %.

При збільшенні рядів материнської лінії урожайність знижувалась на 0,07 т/га у схемі 16:4 та 0,59 т/га у схемі 20:4, при цьому вихід кондиційного насіння знижувався на 6,5 % та 12,6 % відповідно.

Урожайність материнської лінії ЗЛ-48А в залежності від схеми сівби
(дані за 2009-2010 рр.)

Схема сівби (материнська ЗЛ 48 А : батьківська ЗЛ 678 В)	Урожайність, т/га	В т.ч. кондиційного насіння	
		т/га	%
2009 рік			
8:4	1,60	1,07	67,1
12:4	1,92	1,34	69,9
16:4	1,78	1,03	58,4
20:4	1,50	0,76	50,4
НІР ₀₉₅ ,т/га	0,21		
2010 рік			
8:4	1,63	1,05	64,3
12:4	1,76	1,19	67,6
16:4	1,76	1,16	66,0
20:4	1,01	0,62	61,7
НІР ₀₉₅ ,т/га	0,04		
середнє за 2009-2010 роки			
8:4	1,61	1,06	65,7
12:4	1,84	1,25	68,7
16:4	1,77	1,09	62,2
20:4	1,25	0,69	56,1
НІР ₀₉₅ ,т/га	0,04-0,21		

Висновки. 1. В середньому за 2009-2010 роки найбільша урожайність насіння материнської форми ЗЛ-48А (1,84 т/га) гібрида соняшнику Степовий отримана за схемою сівби 12:4, вихід кондиційного насіння при цьому склав 1,25 т/га.

2. Вихід кондиційного насіння 68,7% був найбільшим за схемою сівби 12:4.

Література

1. Гаврилюк М.М. Насінництво й насіннезнавство олійних культур / М.М. Гаврилюк. – К.: Аграрна наука, 2002. – 223 с.
2. Лазер П.Н. Насінництво соняшнику в південному Степу України / П.Н. Лазер, А.І. Остапенко, М.Г. Величко. – Херсон: Придніпров'я, 1999.-136 с.
3. Воскобойник Л.К. Влияние соотношения родительских форм на завязываемость и урожайность при выращивании гибридных семян подсолнечника / Б.А. Хатит // НТБ. ВНИИМК. – Краснодар. – 1984. Вып. 3 (106). – С. 6-9.
4. Буряков Ю.П. Проблемы выращивания гибридного подсолнечника / Ю.П. Буряков, М.Д.Вронских // Технические культуры. – 1990. № 2 – С. 2-6.
5. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта / Б.А. Доспехов. – М.: Агропромиздат, 1985. – 351 с.

**ВЫХОД КОНДИЦИОННЫХ СЕМЯН РОДИТЕЛЬСКИХ ФОРМ
ПОДСОЛНЕЧНИКА ГИБРИДА СТЕПОВИЙ В ЗАВИСИМОСТИ
ОТ СХЕМ СЕВА**

А.И. Поляков, К.Я. Бойко, Н.А. Новошинская

Работа посвящена изучению влияния схем сева на урожайность родительских линий ЗЛ-48А гибрида Степовий (Полет). Лучшей оказалась схема сева 12:4, которая обеспечила выход кондиционных семян 1,25 т/га.

**CONDITIONAL SEED YIELD OF STEPovyI SUNFLOWER HYBRID
PARENTAL FORMS DEPENDING ON CROP SCHEMES**

A.I. Poliakov, K.Ya. Boiko, N.A. Novoshinskaya

The work is devoted to studying the influence of crop scheming on parental lines of ZL-48A StepovyI hybrid productivity. Crop scheme of 12:4 was considered the best. It provided yield of conditional seeds up to 1.25 tons per hectare.

Рецензент: А.М. Шувар, канд. с.-г. наук, зав. лабораторії рослинництва Інституту землеробства і тваринництва західного регіону.